

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ СУБ'ЄКТА МАЛОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Рябикіна К.Г., к.е.н., доцент кафедри економіки, організації та управління підприємствами, **Рябикіна Н.І.**, к.е.н., доцент кафедри економіки, організації та управління підприємствами, **Шахрай І.В.**, здобувач, Криворізький національний університет, м. Кривий Ріг, Україна.

Вступ. Агропромисловий комплекс України – важливий сектор національної економіки, один із її основних бюджетоутворюючих секторів. Сучасний етап відновлення економіки України вимагає інтенсивного розвитку аграрного виробництва для забезпечення продовольчої безпеки, а також реалізації її конкурентних переваг на світових ринках продовольства. Величезну роль сільське господарство України відіграє і в структурі експорту. Станом на кінець 2019 року агросектор приніс країні майже 40% валютної виручки, демонструючи стабільність упродовж останніх трьох років [1, 2].

Агробізнес – це локомотив української економіки. Україну історично називають житницею Європи, оскільки тут зосереджено близько 25% світових чорноземних ґрунтів, відомих високим рівнем родючості, а виробництво продукції рослинництва є основним напрямом діяльності на усіх етапах розвитку сільського господарства, подальше підвищення ефективності якого не дасть втратити Україні першість найбільшого у світі експортера соняшникової олії та одного із найбільших експортерів зерна [3].

Тому підвищення рівня ефективності виробництва продукції рослинництва та подальша її стабілізація є найважливішими завданнями, від вирішення яких залежить забезпечення належного рівня продовольчої безпеки, насичення ринку власною сільськогосподарською та продовольчою продукцією.

Актуальність досліджуваної теми обумовлена підвищенням економічної ефективності виробництва рослинницької продукції та зростанням економіки галузей рослинництва, що передбачає збільшення виробництва та зростання якості продукції при одночасному зменшенні затрат праці та матеріальних засобів на одиницю продукції. Вирішення проблеми нерозривно пов'язане з подальшою всебічною інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва та має важливе значення для агропромислового комплексу загалом. Науковцями розроблені стратегічні напрями зміцнення сільськогосподарського виробництва в Україні, підвищення економічної ефективності використання земельних, матеріально-технічних і трудових ресурсів, ціноутворення. Однак, обґрунтування пропозицій щодо збільшення виробництва сільськогосподарської продукції та підвищення її ефективності залишається актуальним і надалі та потребує подальших досліджень.

Мета даного дослідження полягає в опрацюванні сутності поняття ефективності виробництва продукції рослинництва, проведенні розрахунків та обґрунтуванні напрямів її підвищення в умовах діяльності сільськогосподарського підприємства ТОВ «Дніпрянка».

Матеріали та методи. Теоретичною та методологічною основою роботи стали праці вітчизняних і зарубіжних учених, присвячені обґрунтуванню сутності та методів оцінки ефективності діяльності підприємства. У якості інформаційної бази дослідження використані дані Державного комітету статистики України, статистична та бухгалтерська звітність ТОВ «Дніпрянка». Правове поле дослідження склали чинні законодавчі та нормативні документи, що регламентують діяльність суб'єктів господарювання в Україні.

Для реалізації поставлених задач у роботі використано діалектичний метод, методи аналізу й синтезу, статистичного, системного, кореляційно-регресійного, техніко-економічного, факторного аналізу; економіко-математичного моделювання, абстрактно-логічного підходу тощо.

Для досягнення мети дослідження необхідно уточнити сутність поняття ефективності сільськогосподарського виробництва; проаналізувати сучасний

стан виробництва продукції рослинництва в межах України, Дніпропетровської та Херсонської областей; дослідити економічну ефективність виробництва у ТОВ «Дніпрянка»; визначити фактори впливу на рівень економічної ефективності виробництва продукції рослинництва ТОВ «Дніпрянка»; обґрунтувати шляхи підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва ТОВ «Дніпрянка»; надати пропозиції щодо перспектив розвитку рослинництва у ТОВ «Дніпрянка».

Результати. У результаті досліджень встановлено, що дохід підприємства та рівень його прибутковості залежать від чотирьох головних чинників: обсягу реалізації; структури і собівартості продукції та рівня середніх реалізаційних цін. Це чинники першого порядку. Але кожен з них зазнає впливу інших чинників, які охоплюють практично всі складові і зовнішнього, і внутрішнього економічного середовища.

І теоретично, і практично прибутковість будь-якої господарської одиниці на первинному рівні визначається низкою внутрішніх чинників. Усі вони по-своєму важливі. Але більш-менш точно визначити частку кожного з них у системі внутрішніх чинників практично неможливо, особливо в землеробстві, у якому на продуктивність та ефективність істотно впливають природно-кліматичні умови.

Одним із головних методів, що забезпечують ефективне оцінювання результатів діяльності аграрних підприємств, є метод факторного аналізу.

Під час його проведення доцільно оцінювання здійснювати за двома групами показників – за прибутками та рентабельністю. У процесі їх аналізу вивчаються динаміка, виконання плану прибутку від реалізації продукції та визначаються фактори зміни їх суми.

Прибуток від реалізації продукції в цілому по підприємству залежить від чотирьох факторів: обсягу реалізації продукції; структури продукції; собівартості продукції; рівня середніх реалізаційних цін. Аналіз показав, що найбільший позитивний вплив на збільшення прибутку ТОВ «Дніпрянка» здійснює зміна структури та обсягу реалізованої продукції (2313 тис. грн.). Слід

відмітити і найбільший негативний вплив зміни рівня цін (-4788 тис. грн.) та вплив собівартості (-239 тис. грн.) на загальну суму прибутку.

У ТОВ «Дніпрянка» максимальний вплив на величину рентабельності здійснили ціна (зменшення рентабельності на 17,98%) та собівартість продукції (зменшення рентабельності на 9,86%). Обсяг реалізації справив позитивний вплив на рентабельність звітнього року, збільшивши її на 8,69%.

Висновки. Для оцінки ефективності діяльності аграрного підприємства важливим натуральним показником є врожайність сільськогосподарських культур. Найважливішим завданням аграрних підприємств є її підвищення, тому що ефективність використання землі є головним критерієм виробництва. У ТОВ «Дніпрянка» за 2019 рік спостерігається зменшення врожайності порівняно із 2017 роком по пшениці озимій на 40,00%, по ячменю озимому – на 6,90%, по гірчиці – на 14,29%, а порівняно з 2018 роком – по ріпаку озимому на 39,29%

Тому для підвищення урожайності Товариству економічно вигідно упровадити у виробництво посів нової культури – пшениці озимої «Знахідка». Це збільшить його прибуток до 116718,81 тис. грн. лише при реалізації даного сорту пшениці озимої та підвищить рентабельність врожайності до 82,80%. При цьому планується зростання витрат на 20%, що пов'язано із купівлею насіннєвого матеріалу, та збільшенням ціни реалізації зерна у плановому році на 10%. А за рахунок упровадження нового сорту кукурудзи «Бріксо» підприємство отримає прибуток у розмірі 1473,59 тис. грн. При цьому рентабельність становитиме 68,74%. Планується збільшити загальні витрати на 30%, тому що насіннєвий матеріал соняшника дорожчий у порівнянні з насінням озимої пшениці. Ціна реалізації 1т зерна залишиться на такому ж рівні.

ТОВ «Дніпрянка» необхідно звернути увагу на той факт, що українські агротехнічні компанії розробляють сучасні рішення, спрямовані на удосконалення традиційних методів ведення сільського господарства та запроваджують органічне виробництво. Уже сьогодні в сільському господарстві існують нові прийоми роботи, в яких задіяні цифрові і

технологічні інновації, що підвищують його ефективність. Використання дронів та системи GPS-контролю надасть господарству для планування і контролю етапів сільськогосподарського виробництва, а також для хімічної обробки посівів, отримати актуальну та ефективну інформацію про заражені зони посівів, роботу працівників, сільськогосподарської техніки, здійснювати охорону угідь, наносити карти полів, вести облік історії їх обробки, чергування сільськогосподарських культур тощо.

Список літератури.

1. Сільське господарство в Україні. URL: <https://dlf.ua/ua/silske-gospodarstvo-v-ukrayini/#main>.
2. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/state-customs-service>
3. Сільське господарство – сталий розвиток для України. URL: <http://www.sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/silske-gospodarstvo>